

کمبود روی در غلات

وحید ملاصادقی^{۱*} و سمانه الیاسی^۱

۱) باشگاه پژوهشگران جوان و نخبگان، واحد اردبیل، دانشگاه آزاد اسلامی، اردبیل، ایران

*نوسنده مسئول: وحید ملاصادقی

چکیده

استفاده از ریز مغزی ها در کشور های پیشرفته از ارکان تغذیه خاک می باشد در حالی که در کشور ما به هیچ وجه به این امر توجهی نشده است. یکی از این عناصر ریز مغزی و کم مصرف روی (Zn) می باشد، که کمبود آن در بیشتر کشورهای جهان گزارش شده است. کمبود عناصر کم مصرف در اراضی زیر کشت غلات گسترش جهانی داشته و میلیونها هکتار از اراضی قابل کشت در دنیا دارای کمبود یک یا چند عنصر غذایی کم مصرف هستند. کمبود روی یک معضل تغذیه ای جهانی برای تولید محصول است و بویژه در غلات در حال رشد در خاکهای آهکی گسترش زیادی دارد. کمبود روی علاوه بر کاهش عملکرد و درصد پروتئین دانه، موجب افت ارزش تغذیه ای محصولات تولیدی شده و غلظت کم روی در گندم و نان تولیدی سبب بروز کمبود روی در انسان میشود. یکی از عوارض کمبود توام آهن و روی، کم خونی ایرانی *Persian anemia* است. غنی سازی گندم (*fortification*) از طریق مصرف کودهای محتوی ریز مغزی ها یکی از بهترین و مناسب ترین راه ها برای تأمین عناصر ضروری بدن است. علائم اختصاصی کمبود روی در گندم عبارتند از: میانگره های کوتاه و در نتیجه ارتفاع کم و توسعه لکه های نکروزه مایل به سفید در پهنک برگ که در گندم دوروم سریعتر از گندم نان ظاهر می شوند و ظاهری رنگ پریده دارند. با شدت یافتن کمبود و بدنبال فساد قسمت مرکزی برگ ها، لکه ها به قهوه ای مایل به سفید تبدیل می شوند و برگ ها سوخته به نظر می آیند. در مورد عنصر روی و نقش های حیاتی که در بدن انسان به عهده دارد، به جاست که از این عنصر در مزارع گندم استفاده شود. معمولی ترین روش استفاده از آن، کود سولفات روی است که به میزان ۴۰ کیلوگرم در هکتار قبل از کاشت با خاک مخلوط می شود. یا با انتخاب و یا اصلاح ژنوتیپ هایی که کارایی بالاتری برای استفاده از روی دارند نیازمندی های کودی را کاهش داده و عملکرد و کیفیت گندم را برای مصارف انسانی افزایش می دهد.

واژگان کلیدی: غلات، گندم، ریزمغزی، روی Zn